

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 21 listopada 2016 r. R. K. wniósł o uznanie za bezskuteczne wypowiedzenia warunków pracy i płacy, dokonanego dnia 14 listopada 2016 r., a ewentualnie – w przypadku upływu okresu wypowiedzenia skutkującego rozwiązaniem umowy o pracę – o przywrócenie do pracy na dotychczasowych warunkach oraz zasądzenie wynagrodzenia za okres pozostawania bez pracy oraz zasądzenie kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazał, że jego zatrudnienie na stanowisku Wiceprezesa Zarządu miało związek z powołaniem do funkcji członka zarządu VII kadencji wybranego przez pracowników. Uchwałą z dnia 14 listopada 2016 r. Rada Nadzorcza odwołała go z tej funkcji, nie wskazując jakiegokolwiek uzasadnienia. Tego samego dnia pozwana wypowiedziała mu warunki pracy i płacy, proponując dalsze zatrudnienie na stanowisku specjalisty w Biurze Strategii. Powód podniósł, że pozwana nie była uprawniona do odwołania go z zarządu, a tym samym do wypowiedzenia warunków umowy o pracę, bez zgody pracowników. Został bowiem powołany na stanowisko Wiceprezesa Zarządu jako osoba wybrana przez pracowników, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji. Ustawa wskazuje, że zasady i tryb wyboru przedstawiciela pracowników do zarządu spółki z udziałem Skarbu Państwa określa statut. W przypadku pozwanej odpowiednie postanowienia znalazły się w § 23-26 jej Statutu. Powód stwierdził, że regulacja Statutu umożliwia odwołanie członka zarządu – przedstawiciela załogi, tylko po uprzednim głosowaniu co najmniej 15% ogółu pracowników w sprawie jego odwołania, do czego w jego przypadku nie doszło. Dodał, że skuteczność jego odwołania nie może być oceniana w taki sam sposób, jak członków zarządu nie będących przedstawicielami załogi.

Pozwana w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda kosztów procesu. W uzasadnieniu podniosła, że przesłanki podjęcia uchwały Rady Nadzorczej w sprawie odwołania powoda z funkcji członka zarządu były mu znane, a dotyczyły podejrzeń co do nieprawidłowości przy nabyciu akcji afrykańskich aktywów, czego dotyczy śledztwo prokuratury. Poza tym niektóre działania powoda oceniano negatywnie, jak wydatkowanie przy użyciu służbowej karty płatniczej, brak wdrożenia właściwych procedur używania takich kart przez członków załogi, czy nieprawidłowości przy funkcjonowaniu fundacji zajmującej się kobiecą siatkówką, a nadzorowanej przez powoda. Nadto pozwana wskazała, że Rada Nadzorcza skorzystała ze swojego uprawnienia wynikającego z art. 368 § 4 k.s.h. Nie istnieje żaden przepis szczególnie, który by to uprawnienie ograniczał w odniesieniu do przedstawiciela załogi w zarządzie spółki z udziałem Skarbu Państwa. Natomiast z przepisów Statutu pozwanej, przyznających pracownikom prawo zgłoszenia do Rady Nadzorczej wniosku o zarządzanie głosowania w sprawie odwołania członka zarządu wybranego przez pracowników nie można wyprowadzić wniosku, że jest to jedyny i wyłączny tryb odwołania takiego członka zarządu. Nadto pozwana powołała się na orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazujące, że odwołanie członka zarządu jest wystarczającą podstawą do wypowiedzenia jego stosunku pracy.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Na podstawie uchwały Rady Nadzorczej Grupy (...) Spółki Akcyjnej w P. z dnia 9 czerwca 2015 r. R. K. z tym samym dniem został powołany do pełnienia funkcji Wiceprezesa Zarządu VII Kadencji, wybieranego przez pracowników Spółki.

Niesporne, a nadto: raport bieżący (...) – k. 13.

W 9 czerwca 2015 r. Zakłady (...), reprezentowane przez Przewodniczącą Rady Nadzorczej, zawarły z R. K. aneks do umowy o pracę, przewidujący zatrudnienie na stanowisku Wiceprezesa Zarządu Spółki (...) kadencji. Aneks został zawarty na czas nieokreślony, a przewidziane w nim wynagrodzenie wynosiło 35.000 zł plus świadczenia dodatkowe.

Niesporne, a nadto: aneks do umowy o pracę z dnia 9 czerwca 2015 r. – k. 8-12

Zgodnie z § 22 Statutu Zakładów (...) członków Zarządu lub cały Zarząd, z uwzględnieniem § 23-§ 26 Statutu, powołuje i odwołuje Rada Nadzorcza. Każdy z członków Zarządu może być odwołany lub zawieszony w czynnościach przez Radę Nadzorczą lub Walne Zgromadzenie.

Na mocy § 23 ust. 1-3 Statutu do czasu, gdy Skarb Państwa jest akcjonariuszem Spółki, a spółka zatrudnia średniorocznie powyżej 500 pracowników, Rada Nadzorcza powołuje w skład Zarządu jedną osobę wybraną przez pracowników Spółki na okres kadencji Zarządu. Za kandydata na członka Zarządu wybranego przez pracowników uznaje się osobę, która w wyborach uzyskała największą ilość ważnie oddanych głosów. Wynik głosowania jest wiążący dla Rady Nadzorczej pod warunkiem udziału w nim co najmniej 50% wszystkich uprawnionych pracowników. W § 23 ust. 9 Statutu przewidziano zasady oraz tryb wyboru i odwołania członka Zarządu wybieranego przez pracowników. W myśl § 23 ust. 9 pkt 12-13 wniosek w sprawie odwołania członka Zarządu wybranego przez pracowników składa się do Zarządu Spółki, który niezwłocznie przekazuje go Radzie Nadzorczej. Głosowanie nad odwołaniem członka zarządu wybranego przez pracowników, przeprowadza się w trybie dotyczącym jego powołania, z zastrzeżeniem § 25. Tenże § 25 stanowi, że na pisemny wniosek co najmniej 15% ogółu pracowników Spółki Rada Nadzorcza zarządza głosowanie w sprawie odwołania członka Zarządu wybranego przez pracowników Spółki. Wynik głosowania jest wiążący dla Rady Nadzorczej pod warunkiem udziału w nim co najmniej 50% wszystkich pracowników i uzyskania większości niezbędnej jak przy wyborze.

Dowód: Statut spółki – k. 17-27

W dniu 14 listopada 2016 r. Rada Nadzorcza Zakładów (...) uchwałą nr 34/VII/16 odwołała R. K. z funkcji Członka Zarządu. Uchwałą nie poprzedzało głosowanie pracowników.

Niesporne, a nadto: uchwała Rady Nadzorczej nr 34/VII/16 z 14 października 2016 r. – k. 14

Również w dniu 14 listopada 2016 r. Prezes i Wiceprezes Zarządu złożyli R. K. pisemne oświadczenie o wypowiedzeniu warunków umowy o pracę, z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia. Jako przyczynę wskazano odwołanie z funkcji Członka Zarządu przed upływem kadencji zgodnie z uchwałą Rady Nadzorczej nr 34/VII/16 z dnia 14 listopada 2016 r. Zaproponowano stanowisko Specjalisty w Biurze Strategii za wynagrodzeniem 5.650 zł.

Niesporne, a nadto: wypowiedzenie warunków umowy o pracę – k. 15-16.

Zakłady (...) złożyły do XIII Wydziału Gospodarczego Krajowego Rejestru Sądowego Sądu Rejonowego Szczecin – Centrum w Szczecinie wnioski o zmianę wpisu w rejestrze przedsiębiorców, poprzez wykreślenie R. K. i wpisanie nowo wybranego członka zarządu. Postanowieniem z dnia 22 stycznia 2018 r. Sąd ten utrzymał w mocy postanowienie Referendarza Sądowego i dokonany na jego podstawie wpis z dnia 26 lipca 2017 r., uwzględniający wniosek spółki.

R. K. złożył apelację od tego postanowienia do Sądu Okręgowego w Szczecinie, VIII Wydziału Gospodarczego. Postanowieniem z dnia 6 lipca 2018 r. Sąd ten oddalił apelację. W uzasadnieniu wskazano, że Sąd I instancji trafnie przyjął, że przepis art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i niektórych uprawnieniach pracowników (tekst jedn.: Dz. U. z 2017 r., poz. 1055) nie stanowi, że członek zarządu wybrany przez pracowników nie może zostać odwołany przez radę nadzorczą, czy też może zostać odwołany jedynie w takim trybie, w jakim został powołany. W ocenie Sądu Okręgowego przepis ten określa skład zarządu spółki, w ramach którego znajduje się obligatoryjnie jeden członek zarządu wybrany przez pracowników. Nie oznacza to jednak, że rada nadzorcza nie posiada uprawnień do odwołania członka zarządu powołanego w jego skład na skutek wyboru pracowników w trybie art. 16 ust. 1 ustawy. Mając na uwadze treść art. 368 § 4 k.s.h. należy wskazać, iż kwestii powyższych nie reguluje odmiennie także (...) spółki akcyjnej w P., który daje uprawnienie Radzie Nadzorczej do odwołania członków zarządu również w sytuacji, gdy zostali oni wybrani przez pracowników. Zgodnie bowiem z § 22 ust. 1 statutu spółki: członków zarządu lub cały zarząd z uwzględnieniem § 23 - 26 statutu powołuje i odwołuje Rada Nadzorcza. Każdy członek zarządu może być odwołany lub zawieszony w czynnościach przez radę nadzorczą lub walne zgromadzenie (ust. 2). Członek zarządu składa rezygnację radzie nadzorczej na piśmie (ust. 3). W tych okolicznościach Sąd II instancji

podzielił stanowisko Sądu Rejonowego, że przewidziana przez § 25 statutu możliwość odwołania członka zarządu wybranego przez pracowników na wniosek pracowników jest uprawnieniem niezależnym od przepisów art. 370 § 1 k.s.h. w zw. z art. 368 §4 k.s.h. oraz § 22 statutu spółki.

Sąd Okręgowy nie podzielił także zarzutów w zakresie naruszenia art. 65 k.c. w zw. z § 22-25 statutu, w ramach którego powód wskazywał, iż w istocie z punktu widzenia wykładni funkcjonalnej przepisów o komercjalizacji oznaczałoby to dowolność odwołania członka zarządu przez radę nadzorczą i co byłoby sprzeczne z zasadami współzycia społecznego. W ocenie Sądu odwoławczego przepis art. 16 ust 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i niektórych uprawnieniach pracowników przewiduje uprawnienie pracowników do wskazania jednego członka zarządu, przepisy tej ustawy nie modyfikują natomiast uprawnień organów spółki, w tym Rady Nadzorczej, która jest organem powołanym w celu sprawowania nadzoru m.in. nad organem wykonawczym, jakim jest zarząd. Uprawnienia z art. 16 ust. 1 ustawy nie są przy tym równoznaczne z formalnym aktem powołania i odwołania, o czym decydują organy spółki. Wreszcie Sąd Okręgowy zauważył, że zgodnie z art. 304 § 3 k.s.h. statut spółki akcyjnej może przewidywać postanowienia odmienne względem ustawy. W przedmiotowej sprawie statut wnioskodawcy przewiduje uprawnienie rady nadzorczej do odwołania każdego członka zarządu. Przyjęcie, że bez wniosku pracowników nie można byłoby odwołać członka zarządu wybranego przez pracowników oznaczałoby przyznanie mu szczególnej pozycji w zarządzie (nieusuwalności), ku czemu – zdaniem Sądu Okręgowego – brak jest podstaw prawnych.

Dowód: postanowienie Sądu Rejonowego Szczecin – Centrum w Szczecinie XIII Wydziału Gospodarczego Krajowego Rejestru Sądowego z dnia 22 stycznia 2018 r. – k. 138-140, postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie, VIII Wydziału Gospodarczego z dnia 6 lipca 2018 r. wraz z uzasadnieniem – k. 117-124.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią przepisu art. 45 § 1 kodeksu pracy w razie ustalenia, że wypowiedzenie umowy o pracę zawartej na czas nie określony jest nieuzasadnione lub narusza przepisy o wypowiedzaniu umów o pracę, sąd pracy - stosownie do żądania pracownika - orzeka o bezskuteczności wypowiedzenia, a jeżeli umowa uległa już rozwiązaniu - o przywróceniu pracownika do pracy na poprzednich warunkach albo o odszkodowaniu. Z kolei na mocy art. 30 § 4 k.p. w oświadczeniu pracodawcy o wypowiedzeniu umowy o pracę zawartej na czas nie określony powinna być wskazana przyczyna uzasadniająca wypowiedzenie lub rozwiązanie umowy. Przepisy te mają odpowiednie zastosowanie do wypowiedzenia warunków umowy o pracę, stosownie do regulacji art. 42 § 1 k.p.

Po upływie okresu wypowiedzenia roszczenie powoda uaktualniło się do przywrócenia do pracy. Sąd uznał przyczynę wypowiedzenia warunków umowy o pracę powoda za konkretną, rzeczywistą i uzasadniającą zastosowany środek.

W dniu 14 listopada 2016 r. Rada Nadzorcza Zakładów (...) uchwałą nr 34/VII/16 odwołała R. K. z funkcji Członka Zarządu, co stało się następnie przesłanką do złożenia wypowiedzenia zmieniającego. Powód, odwołując się od tego wypowiedzenia, kwestionował prawidłowość odwołania z jego funkcji korporacyjnej. Wskazywał, że rada nadzorcza nie ma swobody odwołania członka zarządu będącego przedstawicielem pracowników w zarządzie spółki z udziałem Skarbu Państwa. Powołał się przy tym na regulację art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i niektórych uprawnieniach pracowników (tekst jedn.: Dz. U. z 2017 r., poz. 1055). Kwestia ta podlegała natomiast rozstrzygnięciu w postępowaniu dotyczącym dokonania wpisu w rejestrze przedsiębiorców KRS, polegającego na wykreśleniu R. K. z pozycji rejestru zawierającej członków zarządu. Postępowanie to roztrząsało argumentację powoda, który występował w nim w charakterze uczestnika i złożył apelację od postanowienia o wykreśleniu jego osoby z rejestru.

Z tej przyczyny Sąd uznał, że zachodzi sytuacja przewidziana dyspozycją art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. i zawiesił proces do czasu zakończenia postępowania dotyczącego wpisu w rejestrze przedsiębiorców. Postanowieniem z dnia 6 lipca 2018 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie, VIII Wydział Gospodarczego oddalił apelację powoda. W uzasadnieniu wskazano, że art. 16 ust. 1 ustawy o komercjalizacji i niektórych uprawnieniach pracowników nie stanowi, że członek zarządu wybrany przez pracowników nie może zostać odwołany przez radę nadzorczą, czy też może zostać odwołany jedynie w takim trybie, w jakim został powołany. Sąd Okręgowy akcentował, że nie zawiera takiej regulacji także statut pozwanej spółki.

W ocenie Sądu odwoławczego przepis art. 16 ust 1 ustawy przewiduje uprawnienie pracowników do wskazania jednego członka zarządu, przepisy tej ustawy nie modyfikują natomiast uprawnień organów spółki, w tym Rady Nadzorczej, która jest organem powołanym w celu sprawowania nadzoru nad zarządem. Przyjęcie, że bez wniosku pracowników nie można byłoby odwołać członka zarządu wybranego przez pracowników oznaczałoby przyznanie mu szczególnej pozycji w zarządzie (nieusuwalności), ku czemu – zdaniem Sądu Okręgowego – brak jest podstaw prawnych.

Tym samym w sposób prawomocny ustalono, że R. K. został prawidłowo odwołany z funkcji członka zarządu pozwanej spółki. Prawomocny wyrok korzysta z powagi rzeczy osądzonej, co oznacza niemożność czynienia w innym toczącym się postępowaniu ustaleń pozostających z nim w sprzeczności. Zgodnie bowiem z art. 365 § 1 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy i organy państwowe. Rozpoznając niniejszą sprawę Sąd Rejonowy nie mógł zatem dokonać samodzielnych ustaleń w zakresie prawidłowości uchwały Rady Nadzorczej w przedmiocie odwołania powoda z zarządu. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z dnia 19 maja 2005r. I ACa 1848/04 (LEX nr 166820) moc wiążąca orzeczenia określona w art. 365 § 1 k.p.c. w odniesieniu do sądów oznacza, że podmioty te muszą przyjmować, że dana kwestia prawna kształtuje się tak, jak to orzeczono w prawomocnym orzeczeniu. Zatem w kolejnym postępowaniu sąd jest związany prawomocnym orzeczeniem, rozumianym jako określona wypowiedź sądu rozpoznającego poprzednią sprawę, będącą syntezą ustaleń faktycznych i prawnych. W konsekwencji Sąd rozpatrujący niniejszą sprawę nie prowadził postępowania dowodowego na okoliczność prawidłowości uchwały Rady Nadzorczej pozwanej.

W trafnym wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2013 r. (I UK 639/12) orzeczono, że w sprawie toczącej się między tymi samymi stronami występuje materialny skutek prawomocności orzeczenia wydanego w innej sprawie. Oznacza to, że aczkolwiek przedmiot postępowania jest inny (nie zachodzi zatem powaga rzeczy osądzonej w rozumieniu art. 366 KPC) to kwestia prawna rozstrzygnięta w poprzedniej sprawie między tymi samymi stronami nie może być ponownie oceniana, a tym bardziej rozstrzygnięta odmiennie. W kolejnej sprawie nie można dokonywać ustaleń sprzecznych z uprzednio osądzoną kwestią.

Ustalenie prawomocnym wyrokiem zgodności z prawem uchwały o odwołaniu powoda z zarządu przesądza o rezultacie niniejszego postępowania.

Zgodnie z trafnym stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z 25 listopada 1997 r. (I PKN 388/97, OSNP 1998/18/540) odwołanie pracownika ze stanowiska prezesa zarządu spółki akcyjnej stanowi przyczynę uzasadniającą wypowiedzenie mu umowy o pracę, której zawarcie wiązało się bezpośrednio z powołaniem go na to stanowisko. Następnie w wyroku z 26 stycznia 2000 (I PKN 479/99, OSNP 2001/11/377) Sąd Najwyższy rozwinął ten pogląd orzekając, iż odwołanie ze stanowiska członka zarządu spółki, które nie zostało skutecznie podważone w trybie przepisów prawa handlowego, z reguły stanowi przyczynę uzasadniającą wypowiedzenie umowy o pracę (art. 45 § 1 KP) pracownikowi zatrudnionemu w charakterze członka tego zarządu. Tak było w niniejszej kwestii.

Przyczyny, które w świetle art. 45 k.p. (w związku z art. 42 § 1 k.p.) mogą być uznane za dające podstawę do wypowiedzenia umowy o pracę na czas nie określony mogą być różnej natury i z oczywistych względów nie mogą być redukowane do przypadków zawinonego zachowania się pracownika. Przy ich ocenie istotny jest między innymi rodzaj i charakter pracy wykonywanej przez danego pracownika, czy też charakter stanowiska, które on zajmuje u pracodawcy. Z tego punktu widzenia szczególnie ważne jest to, że powód był członkiem zarządu Spółki zatrudnionym na stanowisku wiceprezesa.

Do treści jego obowiązków jako strony stosunku pracy należało wykonywanie pracy w charakterze prezesa zarządu, a więc zarządzanie Spółką, przy czym tytułem dla dokonywania określonych czynności (wykonywania pracy) były dla niego przepisy prawa handlowego, z których wynika na czym polega zarządzanie spółką; bez upoważnienia wynikającego z tego prawa nie mógłby on wykonywać swoich funkcji w charakterze członka zarządu, a tym samym realizować swoich obowiązków pracowniczych. W przypadku gdy z członkiem zarządu nawiązuje się umowę o pracę i to w tym celu, by jego powinności jako członka zarządu były jednocześnie jego obowiązkami pracowniczymi (obowiązek pracy polega na wykonywaniu funkcji zarządu do czego członek zarządu jest zobowiązany także

równocześnie na podstawie przepisów prawa handlowego), dochodzi do powstania szczególnej sytuacji prawnej. Ze stosunkiem członkostwa w zarządzie spółki (stosunkiem prawnym z zakresu prawa handlowego) sprzężony zostaje stosunek pracy (umowa o pracę). Nie może to być pominięte przy wyjaśnianiu dopuszczalności rozwiązania stosunku pracy. Ponieważ jednakże pozbawienie członkostwa w zarządzie spółki jest równoznaczne z odebraniem danej osobie prawa do dokonywania czynności z zakresu zarządzania spółką, a celem nawiązania z nią stosunku pracy w danym przypadku jest zasadniczo umożliwienie jej uzyskiwania wynagrodzenia pracowniczego z tytułu pełnienia tego typu czynności (pracy) i uznanie, że ich wykonywanie stanowi jednocześnie zasadniczy element stosunku pracy, to oznacza to, iż pracownik zatrudniony w charakterze członka zarządu spółki, z chwilą jego odwołania z tego zarządu czy wygaśnięcia mandatu, traci możliwość wykonywania swojej podstawowej powinności pracowniczey (świadczenia pracy). Prowadzi to do wniosku, że pozbawienie członkostwa członka zarządu spółki jest równoznaczne z istnieniem przyczyny uzasadniającej wypowiedzenie umowy o pracę takiej osobie (jak powód), która w tym charakterze została w niej zatrudniona (na stanowisku członka zarządu) na podstawie umowy o pracę. W przypadku, gdy moment wygaśnięcia mandatu nie budzi wątpliwości, to zasadniczo należy uważać, iż stanowi to wystarczającą okoliczność dla uznania wypowiedzenia umowy o pracę za uzasadnione, jeżeli pracownik został zatrudniony w charakterze członka zarządu spółki. Oznacza to, że wypowiedzenie umowy o pracę powodowi było uzasadnione już tylko z tej przyczyny, że wygasł jego mandat i w następstwie tego nie mógł wykonywać swojej pracy w charakterze Wiceprezesa zarządu, a na takim właśnie stanowisku została zatrudniony. Za taką wykładnią przepisu art. 45 k.p. w kontekście unormowań prawa spółek handlowych przemawia swoistość stosunków prawnych powstających w organach spółki prawa handlowego, które przy tym skłaniają do poglądu, że zasadniczo członkowie zarządu spółki nie powinni mieć statusu pracowniczego z tytułu wykonywania czynności zarządu.

Konsekwencją uznania wypowiedzenia za uzasadnione i zgodne z prawem było oddalenie powództwa.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu oparto na treści art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Koszty te ograniczyły się do 180 zł tytułem zastępstwa procesowego pozwanego przez radcę prawnego. Zastosowano przy tym stawkę z § 9 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.).

ZARZĄDZENIE

1) (...)

2) (...)

3)(...)

08.03.2019